

Sveriges industristrategi: för en teknikledande och konkurrenskraftig industri i en ny omvärld

Innehållsförteckning

1. Utgångspunkter	5
2. Inriktning	8
Syfte	8
Prioriteringar	9
EU som plattform	10
3. Forskning och innovation som möjliggör teknikledarskap	10
Regeringens målsättning	13
Regeringens insatser	13
4. Motståndskraft och försörjningsberedskap i osäkra tider.....	19
Regeringens målsättning	20
Regeringens insatser	20
5. Riskdelning och finansiering för en växande industri i omställning	21
Regeringens målsättning	22
Regeringens insatser	22
6. Grundläggande ramvillkor som skapar förutsättningar för industrin	27
6.1 Fossilfri elförsörjning som möjliggör industrins omställning	28
Regeringens målsättning	30
Regeringens insatser	30
6.2 Regelförenklingar och snabbare tillståndprocesser	31
Regeringens målsättning	32
Regeringens insatser	32
6.3 En ambitiös plan för infrastruktur som stödjer en växande industri.....	33
Regeringens målsättning	34
Regeringens insatser	34
6.4 Kompetensförsörjning som möter industrins behov	36
Regeringens målsättning	38
Regeringens insatser	38

Förord

Sverige behöver spela strategiskt med sina styrkor. Vårt välstånd grundas på vår ställning som ett av världens främsta industri- och innovationsländer. Vi utmärker oss inom teknikutvecklingen, tillgången till stabil och billig el från fossilfria källor och med viktiga naturresurser såsom mineral och sällsynta jordartsmetaller som är betydelsefulla komponenter i ny teknik.

Det senaste årens osäkra geopolitiska läge har haft en negativ påverkan på både konkurrenskraften och den nationella säkerheten. Spelplanen har förändrats. Många länder agerar aktivt för att stärka delar av sin industri, exempelvis genom att bevilja omfattande subventioner, vilket i vissa avseenden har lett till en snedvridning av konkurrensen på den globala marknaden. Svenska företag har inte längre en jämn spelplan att förhålla sig till. Sverige har en tradition av att inte konkurrera med statliga subventioner, i stället skapar vi goda förutsättningar för industrier att etablera sig, utvecklas och växa i landet. Den vägen ska vi fortsätta gå.

Regeringen tar med strategin ut kursen mot en teknikledande och växande industri som ställer om för framtiden. Det handlar om goda ramvillkor som inkluderar:

- Stärkt transportinfrastruktur genom att ta itu med eftersatt underhåll och där samhällsekonomisk lönsamhet är vägledande för nya investeringar.
- Stabil tillgång till fossilfri el till konkurrenskraftiga priser för att attrahera investeringar i nyetableringar och expansioner.
- Borttagande av byråkratiska hinder och onödigt långsamma tillståndsprocesser.
- Tillgång till kompetens som skapar tillväxtmöjligheter och arbetstillfällen.

Sverige har unika förutsättningar med tillgång till kritiska mineral och råmaterial. Dessa resurser behöver användas och investeras för att skapa ett teknikledarskap som ger oss såväl global relevans som förutsättningar för långsiktig konkurrenskraft. Därtill behövs forskning och innovation inom

strategiska, framväxande och banbrytande teknikområden. Industrins möjligheter att kommersialisera nya tekniska lösningar behöver öka. Det krävs även goda förutsättningar för kommuner att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Dessutom har det osäkra säkerhetsläget också medfört en medvetenhet om att Sverige behöver öka och se över sin beredskap. Industrin har en nyckelroll i det arbetet, såväl försvarsindustrin som den civila industrin.

Industrin är en grundbult för Sveriges konkurrenskraft och samhällsbygge. Under år 2024 exporterade industrin till ett värde av 3 500 miljarder kronor, vilket motsvarar omkring 55 procent av BNP. Vårt välstånd grundas på näringslivets starka position och vår ställning som ett av världens främsta innovationsländer. Nu bygger vi Sverige starkt för framtiden.

Ebba Busch
Energi- och näringsminister

1. Utgångspunkter

Sverige har länge varit en framgångsrik industrination. Industrin och den industrinära tjänstesektorn är än i dag motorn som driver en stor del av svensk ekonomi framåt och spelar en väsentlig roll för det svenska samhällets utveckling och välbefinnande. Industrisektorn sysselsätter i dag ungefär 800 000 personer och står för omkring 20 procent av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP). Industrin expanderar främst utanför storstadsregionerna, och bidrar till utveckling i hela landet.

Sverige har en stark grund att stå på med en mångfacetterad och dynamisk industri som kännetecknas av både stora och små och medelstora företag med hög innovationsgrad, framstående teknikutveckling och god omställningsförmåga vilket bidrar till ökad tillväxt och konkurrenskraft. Men historiska framgångar är inte en garanti för framtiden och den globala konkurrensen hårdnar ständigt.

Klimatförändringar och en accelererande teknikutveckling ställer höga krav på en allt snabbare utveckling och omställning liksom på ökad motståndskraft. Utmaningarna är därtill större nu än på länge. Kriget i vårt närområde fortsätter, geopolitiska slitningar och ett ifrågasättande av frihandelssystemet medför stora osäkerheter. Det förs en allt intensivare kamp om industrins investeringar.

Fossilfrihet och teknikledarskap: navet för industrins konkurrenskraft

Klimatförändringarnas allvarliga konsekvenser för naturens och människans livsvillkor kräver att samhället ställer om. Industrin spelar en avgörande roll för denna omställning, både genom att minska sina egna utsläpp och genom att utveckla nya tjänster, varor och lösningar som bidrar till att möjliggöra och snabba på omställningen. Det handlar exempelvis om cirkulära lösningar för ökad resurseffektivitet och införandet av ny teknik och nya produktionsmetoder.

Sverige har med sin stora innovations- och förändringsförmåga gjort klimatomställningen och den digitala omställningen till en konkurrensfördel. Stora delar av utvecklingen i svensk industri och de nya industrietableringarna i Sverige sker med detta som drivkraft.

Den accelererande teknikutvecklingen driver på en digital strukturomvandling som berör alla industrisektorer. Utvecklingen inom AI har på senare tid gjort betydande genombrott. Halvledare fortsätter utvecklas

och möjliggör alltmer avancerade tillämpningar. Kvanttekniken utvecklas och tar kliv i riktning mot kommersialisering. Många andra banbrytande och strategiska teknikområden utvecklas också i snabb takt, som t.ex. batteriteknik, bioteknik, rymdteknik och avancerade material. I den snabba och banbrytande teknikutvecklingen finns samtidigt potentialen för ny framväxande industri, som kan bygga Sveriges kommande framgångar.

Sverige, som historiskt kännetecknats som en modern tekniknation och byggt en stark global position i bl.a. patent- och innovationsindex har, likt övriga europeiska länder, tappat fart. Andra länder drar ifrån på många områden i teknikkapplöpningen. Det är en utveckling som både Sverige och EU behöver vända.

En omställning av dessa mått sker inte av sig självt och det offentliga har en viktig roll att spela för att skapa rätt förutsättningar för industrins fortsatta omställning, som att skapa goda ramvillkor och hantera marknadsmisslyckanden.

En konkurrenskraftig industri i en ny omvärld

Sverige har till stor del byggt sitt välstånd och varumärke på att vara en exportnation. Exporten motsvarar mer än 50 procent av Sveriges BNP¹. En öppen global marknad som premierar handel med varor och tjänster är centralt för både svensk ekonomi och industrins lönsamhet. EU-samarbetet gynnar svensk industri som har tillgång till en inre marknad, vilken i dag är Sveriges främsta handelsplats. Nästan två tredjedelar av Sveriges varuexport och över 75 procent av varuimporten går till och kommer från länder på den inre marknaden².

För Sverige har fokus på goda ramvillkor, såsom stark konkurrensrätt, minskade byråkratiska hinder samt en stärkt inre marknad och en fri och regelbaserad handel varit gynnsamt. Denna verktygslåda har syftat till att skapa lika villkor och en sund konkurrens och ska fortsatt värnas.

Industrin möter nu en förändrad omvärld. Klimatförändringar, krig och geopolitiska spänningar skapar osäkerhet i produktions- och leveranskedjor. Handelsstörande åtgärder som t.ex. omotiverade tullar och betydande subventioner i tredje land underminerar i vissa delar det regelbaserade

¹ SCB, Nationalräkenskaperna

² SCB, Utrikeshandel med varor, avser 2024

frihandelssystemets funktion och legitimitet, och såväl Sveriges som Europas industriella bas.

Industrifrågorna har blivit alltmer politiserade och polariserade. Stater agerar mer aktivt, ibland protektionistiskt, och rustar för att nationellt stärka sin industriella kapacitet i syfte att stärka sin motståndskraft, vilket i vissa avseenden kan få snedvridande effekter. Strategiska tekniker är centrala för globala maktförhållanden och länder ökar sin strävan efter att ha tillgång till, behärska och kontrollera dessa tekniker. Det pågår därför en allt intensivare kamp om industrins investeringar både inom EU och globalt. Detsamma gäller för kritiska råvaror, exempelvis strategiska metaller och mineral, som är centrala råvaror i tekniker som behövs för både klimatomställningen och den digitala omställningen.

Som ett svar på denna utveckling har EU-kommissionen slagit fast att EU behöver bedriva en kraftfull politik för att öka innovationskapaciteten, produktiviteten och konkurrenskraften och har lagt fram nya förslag i den riktningen. Man har bland annat presenterat en giv för ren industri – en slags programförklaring för EU:s industripolitik under de kommande åren. Flera EU-länder har börjat prioritera, och i vissa fall även börjat subventionera, strategiskt viktiga sektorer i ett försök att stärka dessa.

Givet denna utveckling finns det ett behov att skapa goda förutsättningar för svensk industris långsiktiga konkurrenskraft. Industrin behöver minska sina sårbarheter och oönskade strategiska beroenden samt stärka sin motståndskraft och beredskap. Sverige behöver såväl nationellt som internationellt verka för att det i hela landet finns goda förutsättningar för industrin att driva det utvecklings- och omställningsarbete som krävs för att kunna konkurrera på en global marknad med de förutsättningar som råder. Det är mot den bakgrunden den här strategin tar sitt avstamp.

Genom industristrategin ger regeringen uttryck för det helhetsgrepp som regeringen tagit inom flera politikområden för att stärka Sveriges och svenskt näringslivs konkurrenskraft. Genom industristrategin vill regeringen, mot bakgrund av en förändrad omvärld, även beskriva sina mål i vår gemensamma strävan mot ett smartare, grönare och mer konkurrenskraftigt Sverige. Parallellt med denna strategi tar regeringen även fram en försvarsindustristrategi, som syftar till att stärka Sveriges försvarsindustriella bas genom främjandet av en innovativ och konkurrenskraftig försvarsindustri med hög produktionskapacitet. Strategierna kompletterar varandra för att bidra till ett mer motståndskraftigt och säkrare Sverige.

Goda ramvillkor och högre produktivitet stärker industrins konkurrenskraft

Med industrins konkurrenskraft avses svenska industriföretags produktivitet i jämförelse med andra. En konkurrenskraftig industri präglas av hög produktivitet, dvs. omvandlar insatsvaror till varor och tjänster på ett effektivt sätt. På så vis kan företagen utvecklas, växa och sysselsätta fler i Sverige.

Sverige har, i likhet med andra avancerade länder, upplevt en nedgång i produktivitetstillväxten sedan finanskrisen 2006. Svensk tillverkningsindustri tappade då sitt försprång i produktivitetstillväxt i internationell jämförelse och har ännu inte återhämtat sig. Snedvridningar och inträdesbarriärer försvårar för nya mer produktiva företag att växa.

En ökad produktivitet inom industrin kommer bl.a. av att företagen utvecklar sin kompetens, effektivitet och innovationsförmåga. För att stödja denna utveckling behövs goda ramvillkor, inklusive väl fungerande marknader. En högproduktiv industri har större möjlighet att konkurrera på globala marknader.

2. Inriktning

Syfte

Strategin syftar till att ge förutsättningar för en växande teknikledande och fossilfri industri som ökar Sveriges konkurrenskraft och motståndskraft.

Svensk industri behöver ha goda förutsättningar att öka sin innovationskraft, öka sin produktivitet och minska sin klimatpåverkan, för att kunna vara konkurrenskraftig samt reducera sina oönskade strategiska beroenden.

Där industrins investeringar görs i dag läggs grunden för dess konkurrenskraft imorgon. Det ska bli enklare och mer attraktivt att på marknadsmässiga grunder etablera, bedriva och skala upp befintlig och framväxande industriell verksamhet i hela Sverige.

De insatser som regeringen lyfter fram i strategin vänder sig till industrin i bred bemärkelse, till såväl små som medelstora och stora företag i hela landet och inkluderar även industrinära tjänstesektorer och tekniksektorer, som gemensamt skapar Sveriges industriella konkurrenskraft.

De insatser som regeringen lyfter fram i strategin vänder sig även till de myndigheter och andra aktörer på olika nivåer av samhället som alla bidrar

till att skapa rätt förutsättningar för befintlig och framväxande industris verksamhet i Sverige. Regeringen lägger med denna strategi en grund för den närmare inriktning som regeringen ger genom etablerade styrformer.

Prioriteringar

För att nå målsättningen om en teknikledande och fossilfri industri som ökar Sveriges konkurrenskraft och motståndskraft har regeringen identifierat fyra avgörande insatsområden.

- Forskning och innovation som möjliggör teknikledarskap
- Motståndskraft och försörjningsberedskap i osäkra tider
- Riskdelning och finansiering för en växande industri i omställning
- Grundläggande ramvillkor som skapar förutsättningar för industrins etableringar och expansion

Industrin

Industrin utgörs i sin kärna traditionellt av process- och tillverkningsindustri. Utvecklingen inom industrin har dock under en längre tid gått mot ett allt större tjänsteinnehåll, inte minst genom digitalisering och techlösningar, varför även det som kan kallas den industrinära tjänstesektorn omfattas av begreppet ”industri” i denna strategi.

Bildtext: Borrigg under marken i Malmberget. Foto: Fredric Alm/LKAB

EU som plattform

EU-samarbetet är en stor styrka för svensk industri. EU är den största exportmarknaden och den inre marknaden är avgörande för industrins tillväxtmöjligheter. I den geopolitiska kontexten utgör EU vår starkaste plattform för den industripolitiska utvecklingen. Regeringen verkar proaktivt för att värna svenska intressen inom EU. Det finns en EU-dimension i alla prioriteringar i den här strategin.

Regeringen har varit pådrivande för att sätta konkurrenskraftsfrågorna högt på EU:s dagordning. Det är angeläget att ambitionen om att öka produktiviteten och skapa ekonomisk tillväxt fortsätter att prägla den bredare ekonomisk-politiska dagordningen, med utgångspunkt i den inriktning som anges i kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass. Det är viktigt att fortsatt driva på för en välfungerande inre marknad, värna en öppen och regelbaserad handel och verka för nya frihandelsavtal. Sverige behöver hantera oönskade strategiska beroenden med rätt identifierade åtgärder.

En stor del av den lagstiftning och politik som påverkar industrins förutsättningar för omställning och konkurrenskraft härrör från EU-samarbetet. Sverige behöver därför tydliggöra svenska styrkeområden och prioriteringar för att kunna vara en proaktiv förhandlingspart inom ramen för förslag och initiativ som påverkar den svenska industrins konkurrenskraft. Regeringen arbetar aktivt och medvetet för att på olika sätt stärka dialogen med näringslivet och andra berörda parter i detta syfte. Bland annat har arbetsgrupper i EU-frågor inrättats som en kompletterande form av samråd med näringsliv och övriga intressenter, i syfte att identifiera vilka frågor som är särskilt viktiga för aktörer inom olika branscher.

3. Forskning och innovation som möjliggör teknikledarskap

Forskning och innovation av hög kvalitet är avgörande för Sveriges konkurrenskraft. Sverige är ett starkt innovationsland som länge har legat i topp vad gäller privata investeringar i forskning och innovation och i innovationsindex. Sverige har en lång tradition av samverkan mellan akademi och näringsliv, vilket stärker såväl forskningen som konkurrenskraften. Näringslivet står för 74 procent av Sveriges totala forsknings- och utvecklingsutgifter³. Industrins bidrag är betydande. Tillverkningsindustrins andel av företagssektorns samlade forsknings- och utvecklingsutgifter uppgår

³ SCB, avser 2023

till 58 procent⁴, vilket också kan ses i ljuset av att företag i tillverkningsindustrin enbart utgör 4,4 procent⁵ av Sveriges totala företagspopulation. Samtidigt är ett attraktivt och välfungerande forsknings- och innovationssystem viktigt för var industrin väljer att placera sina investeringar och etableringar, i såväl forskning som tillverkning. Det påverkar även möjligheten att sprida nya lösningar, inte minst till små och medelstora företag, och bidrar på så sätt till ökad produktivitet genom tillämpningen av ny teknik och effektivare processer. Den offentligt finansierade forskningen, innovationsverksamheten och utbildningen utgör grundstommen i detta system och spelar en avgörande roll.

Globalt görs allt större offentliga och privata investeringar i forskning och innovation. Många länder satsar stort och strategiskt på såväl framväxande teknik som start-ups och industriell etablering. Då det råder en tilltagande internationell konkurrens och kapplöpning om investeringar är det inte självklart att Sverige utan ansträngningar fortsatt kommer kunna bibehålla sin position. Sverige tillhör dock fortfarande de länder i världen som jämförelsevis investerar mest i forskning och utveckling sett till andel av BNP.

Sveriges konkurrenskraft bygger till stor del på att innovativa lösningar och tekniker utvecklas i både etablerad och framväxande industri. Det påskyndar också klimatomställningen och den digitala omställningen. Det svenska forsknings- och innovationssystemets kvalitet och kapacitet för nyttiggörande, med god kompetensförsörjning samt goda möjligheter för start-ups och scale-ups att utvecklas är viktigt för att värdeskapande verksamhet ska stanna och utvecklas i Sverige. I förlängningen bidrar allt detta till vårt gemensamma välbefinnande. En viktig del i denna process är välfungerande marknader där nya, mer produktiva företag kan expandera.

Teknikutveckling och teknikpolitik

Teknikutvecklingen formar och omformar vårt samhälle i snabb takt och skapar förutsättningar för såväl klimatomställningen som den digitala omställningen. Befintliga strategiska tekniker utvecklas snabbt och möjliggör nya lösningar på olika områden. Framväxande banbrytande tekniker driver framtida konkurrenskraft, exempelvis genom att bidra till ökad produktivitet.

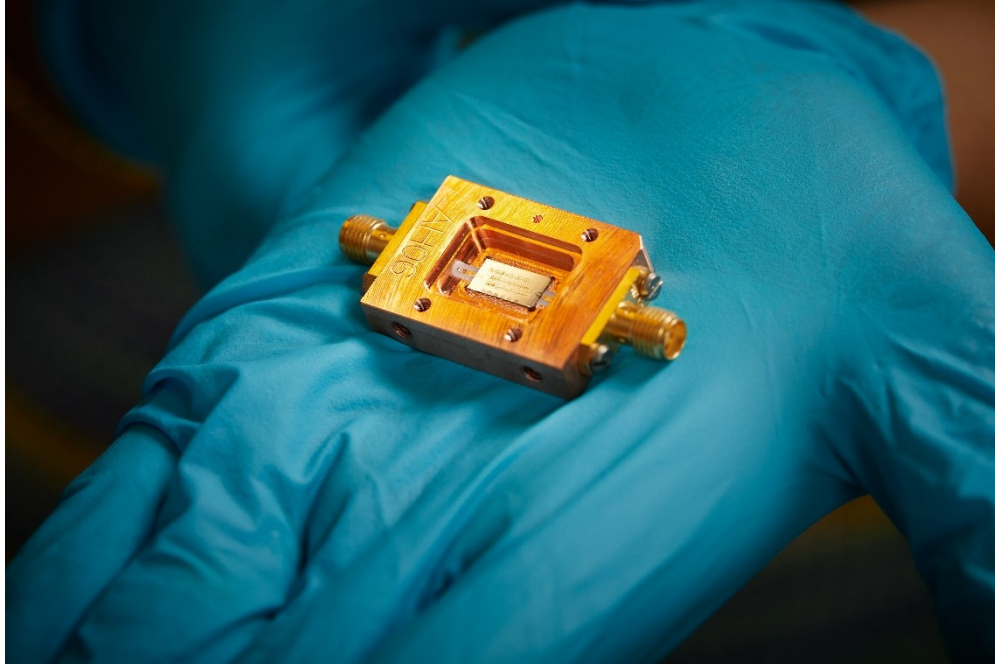
⁴ SCB, avser 2023

⁵ SCB, Företagens ekonomi

Genom sin avgörande betydelse för såväl konkurrenskraft som säkerhet är teknikutvecklingen viktig på den geopolitiska spelplanen. Flera tekniker har både civila och militära användningsområden och kan därmed användas i geopolitisk positionering. Sveriges innovationsförmåga och industriella kapacitet påverkar vår geopolitiska relevans, och byggs starkare tillsammans med de andra medlemsstaterna inom EU. En ledande position i värdekedjan inom vissa teknikområden ger global relevans och möjligheter att sätta standarder. Det ökar affärsmöjligheter och stärker attraktiviteten som samarbetspartner internationellt, vilket sammantaget även kan bidra till minskade sårbarheter och en starkare motståndskraft för ekonomin i stort.

I omvärlden görs stora satsningar på teknikutveckling, kopplade till områden som anses av särskild strategisk vikt för konkurrenskraft, oberoende och säkerhet. Stora forskningsresurser läggs på exempelvis AI, autonoma system, nästa generations uppkopplingsteknik, kvantteknik, materialteknik och halvledare. Det har även blivit vanligare i omvärlden att knyta tillverkningsincitament till denna typ av strategiska tekniker eller sektorer, som är eller kommer att bli viktiga för de flesta värdekedjor och stora delar av såväl industrin som ekonomin i sin helhet.

Teknikledarskap förutsätter också strategisk hantering av immaterialrättsliga tillgångar och skyddsvärd teknik. Utvecklad forskningssäkerhet, ökad kunskap om strategisk hantering av immateriella tillgångar och ett strategiskt cybersäkerhetsarbete är centrala instrument för att stärka svensk säkerhet, innovation och konkurrenskraft. Forskares och företags förmåga att identifiera forskningsresultat och innovationer och skydda dem på lämpligt sätt är här avgörande. Bristande skydd kan leda till teknikläckage och försvåra nyttiggörande och möjligheter till kommersialisering, samt öka exponeringen mot antagonistiska aktörer som aktivt söker tillskansa sig skyddsvärda tillgångar och teknik. Det kan även påverka Sveriges status som betrodd partner och förutsättningar för att få tillgång till skyddsvärd teknik och internationella forsknings- och utvecklingssamarbeten och även utgöra ett hot mot nationell säkerhet. Här är även exportkontroll av stor vikt. Sverige har exportkontroll av både krigsmateriel och varor med dubbla användningsområden. Reglerna gäller även export av immateriella tillgångar.

Bildtext: En lågbrusig förstärkare som forskare på institutionen för mikroteknologi och nanovetenskap på Chalmers utvecklat för säkrare och snabbare utläsning av kvantdatorns kvantbitar. Förstärkaren bygger på passiva, supraledande element för att inte utsöndra värme i kvantdatorn, både för att undvika det extra brus som värmen skulle tillföra och för att inte värma upp kvantdatorn som kräver extremt låg temperatur för att fungera.

Foto: Anna-Lena Lundqvist/Chalmers

Regeringens målsättning

Sveriges forsknings- och innovationssystem ska bland annat stärka det teknikintensiva näringslivets konkurrenskraft och vara attraktivt för industrins investeringar och etableringar i hela landet.

- Industrins forsknings- och utvecklingsinvesteringar ska öka över tid
- Sveriges teknikledarskap inom strategiska teknikområden ska stärkas

Regeringens insatser

En samlad politik och strategisk satsning för teknikutveckling från forskning till kommersialisering

För att Sverige ska kunna vara internationellt ledande inom strategiskt viktiga tekniker samt vinna konkurrenskraftsfördelar i såväl befintlig som framväxande industri, krävs en mer samlad politik och strategisk satsning för teknikutveckling, som spänner över hela fältet från grundforskning till nyttiggörande och kommersialisering.

Regeringen gör genom forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2024/25:60) en stor satsning på att stärka excellens, internationalisering och innovation, inte minst genom satsningar på framväxande, banbrytande och

strategisk teknik. Detta innebär en ny styrning av politiken, som kommer genomföras av en rad myndigheter i samverkan med varandra, akademi och industri.

Ett antal komponenter ligger till grund för en kraftsamling för banbrytande och strategiska tekniker: nationella prioriteringar och samordning; spetsforskning; teknik- och forskningsinfrastruktur; nyttiggörande och kommersialisering; samt internationella samarbeten.

Nationella prioriteringar ska vila på en gedigen analytisk grund av svenska behov, styrkor och svagheter mot bakgrund av samhälls-, omvärlds-, och teknikutveckling. Samtidigt behöver utrymme finnas för att kontinuerligt se över och säkerställa prioriteringarnas relevans. För detta krävs en arbetsprocess med både djup och flexibilitet och som inkluderar en bredd av aktörer i olika sektorer och på olika samhällsnivåer. Myndigheter behöver samverka i både analysarbete och genomförande för att skapa verklig nationell kraftsamling på utvalda teknikområden, med insatser som hänger ihop genom hela kedjan från grundforskning till kommersialisering och inkluderar aktörer från såväl akademi som industri och näringslivet i stort. Synergier med regionernas genomförande av exempelvis regionala innovationsstrategier och strategier för smart specialisering behöver tas tillvara.

Spetsforskning och excellent forskning driver kunskapsfronten framåt inom framväxande och strategiska tekniker och kan bidra till banbrytande innovation. Sverige behöver forskningsmiljöer i framkant inom prioriterade områden, som attraherar de främsta forskarna. Det gör Sverige attraktivt för såväl internationella forskningssamarbeten som för det forsknings- och teknikintensiva näringslivets investeringar.

Tillgång till världsledande forsknings- och teknikinfrastruktur är avgörande för avancerad teknikutveckling, både för att nå banbrytande forskningsresultat och för att korta tiden från forskning till nyttiggörande. Behoven av och tillgängligheten till den här typen av infrastruktur inom prioriterade områden behöver kartläggas och främjas som en del av en mer samlad teknikpolitik.

Bildtext: Batteriforskning/Uppsala universitet
Foto: Mikael Wallerstedt

Nyttiggörande och kommersialisering är det som gör framstående forskningsresultat till innovationer. På vissa områden är det framför allt i tillämpningarna som teknikutvecklingen och kunskapsfronten drivs framåt. Aktörsdrivna samverkansprogram spelar en viktig roll för att omsätta teknikutveckling i industriella tillämpningar, vilket både skapar ekonomiskt värde och bidrar till lösningar på samhällsutmaningar.

Banbrytande forskning och tillämpningar är ofta resultatet av internationella samarbeten med tillgång till nätverk, resurser och framstående kunskap. Med tydliga strategiska prioriteringar och nationell kraftsamling får svenska aktörer och företag en starkare position i internationella sammanhang för att attrahera investeringar och dra nytta av såväl kunskapssamarbeten som finansieringsmöjligheter genom exempelvis EU och Nato.

Regeringen verkar för genomförandet av en mer samlad politik för teknikutveckling genom en rad initiativ, däribland:

- Uppdrag till Verket för innovationssystem (Vinnova) att genomföra insatser för samverkansbaserad forskning och innovation inom excellenskluster för banbrytande och strategisk teknik samt löpande analysera Sveriges position inom strategiska teknikområden (KN2025/01161)

- Uppdrag till Vetenskapsrådet att inrätta excellenskluster för banbrytande teknik, där forskarna själva identifierar framtidens teknikområden. Inom programmet avsätts minst 100 miljoner kronor till AI-forskning när programmet är fullt utbyggt 2028. (U2025/01359)
- Vinnova och Vetenskapsrådet ska samarbeta i ett gemensamt programkontor inom ramen för satsningen excellenskluster för banbrytande teknik. Syftet är att samordna Vetenskapsrådets och Vinnovas utlysningar inom excellenskluster för banbrytande teknik, samt verka för att satsningar sker inom alla teknikmognadsområden, från grundforskning till innovation. Vetenskapsrådet och Vinnova ska verka för synergier mellan satsningarna där det är relevant. Myndigheterna ska också nyttja gemensamma möjligheter till internationella samarbeten, särskilt inom EU. Myndigheterna ska, inom ramen för programkontoret, gemensamt ansvara för att satsningarna utvärderas.
- Uppdrag till Statens energimyndighet att genomföra insatser för det strategiska teknikområdet energiteknik.
- Uppdrag till Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) att stödja svenska företags internationalisering och attrahera strategiska investeringar i Sverige med fokus på innovation, teknikutveckling och stärkta värdekedjor (UD2024/17863)
- Befintliga, förstärkta och nya forsknings- och innovationsprogram på särskilda områden – t.ex. program för avancerad digitalisering, 6G och batteriteknik.
- Uppdrag till Vinnova att etablera ett innovationskluster för kommersialisering av avancerade läkemedel (KN2023/02557)
- Uppdrag om underlag för en nationell kvantstrategi (U2024/01451)
- Förstärkta satsningar på teknikområdena kärnkraft, batterier och vätgas inom energiforskningen, som en del av regeringens proposition om forskning och innovation på energiområdet för försörjningstrygghet, konkurrenskraft och klimatomställning (prop. 2024/25:72)
- Nyttjande av olika tillgängliga fondmedel för att främja teknikutvecklingen, däribland Horisont Europa, Digitala Europa, den Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning

Satsningar på särskilda sektorer av strategisk betydelse

Regeringen gör också, genom forsknings- och innovationspropositionen, särskilda satsningar på några sektorer som har betydelse för Sveriges möjligheter att möta angelägna samhällsutmaningar liksom att bidra till

säkerhet och motståndskraft i kritiska värdekedjor. Det handlar också om sektorer där Sverige har en stark position att vidareutveckla för att säkra långsiktig konkurrenskraft.

- Elektrifiering och omställning till ett fossilfritt samhälle kräver hållbara batterier. Forskning och innovation på batteriområdet förstärks med satsningar på såväl utvalda lärosäten, som på Vinnova och RISE (Research Institutes of Sweden AB) för att öka innovationskraften och förmågan längs hela batterivärdekedjan. Utöver detta ökas anslaget till forskning och innovation på energiområdet där batterier lyfts som ett prioriterat område.
- Det nationella flygtekniska forskningsprogrammet förstärks och förlängs för att stärka Sveriges globala position i yttersta framkant inom flygteknik.
- Gruvnäringen är avgörande för såväl klimatomställningen som svensk och europeisk konkurrenskraft och resiliens. Hela kedjan av forskning om råvaruförsörjning, från grundforskning och tillämpad geovetenskaplig forskning till utveckling och innovation stärks med nya satsningar.
- Utsläppen från inrikes transporter måste minska kraftigt för att nå klimatmålen. Fordonsindustrin är central för att detta ska uppnås, samtidigt som den har stor ekonomisk betydelse för Sverige. Samverkansprogrammet Fordonsstrategisk forskning och innovation spelar fortsatt en viktig roll för att industrin ska klara den omfattande omställningen.
- Sverige har en framstående life-science-sektor, som genom att nyttja nya tekniker och metoder kan utveckla nya lösningar för diagnostik, behandling och prevention och därigenom bidra till att möta hälsoutmaningar. Förstärkta och nya satsningar görs på bl a precisionsmedicin, avancerad life science, klinisk behandlingsforskning och forskningsinfrastruktur för life science. Regeringen har även uppdaterat life science-strategin med nya målsättningar för att åstadkomma en kraftsamling för excellens, långsiktig konkurrenskraft och stärkt patientnytta (KN2024/02228).

Stödjande strukturella förutsättningar för framgångsrikt teknikledarskap

För att få utväxling av satsningar på strategisk och banbrytande teknik krävs att det institutionella ramverket som omgärdar tekniska framsteg, exempelvis regelverk, skatter och upprätthållandet av immaterialrättsligt skydd, går i takt med och understödjer utvecklingen. Tillgång till både humankapital och

finansiellt kapital är också avgörande för teknikledarskap, vilket kan stärkas exempelvis genom internationellt samarbete och utländska investeringar i Sverige. Öppenhet för såväl forskare som företag att söka de mest relevanta samarbetena är viktigt för teknikutveckling. Samtidigt behöver medvetenheten om sårbarheter och risker vad gäller tekniksäkerhet och teknickläckage, liksom hur sådana risker kan hanteras, öka.

Regeringen verkar för att stärka sådana strukturella förutsättningar genom bl.a.:

- Inrättandet av en arbetsgrupp inom Regeringskansliet med uppgift att samordna frågor om immaterialrätt och bidra till att ta fram en inriktning för regeringens målsättningar på området
- Beslut om uppdrag om riktlinjer för ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbete (U2025/01317)
- Beredning av förslag om en nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbete
- Höjt tak för det s.k. FoU-avdraget (prop. 2022/23:79)
- Mer generösa expertskatteregler (prop. 2023/24:16 och prop. 2024/25:1)
- Tillsättande av Utredningen om skatteregler som gynnar forskning och utveckling (dir. 2023:81), vars delbetänkande Skatteincitament för forskning och utveckling – en översyn av FoU-avdraget och skattereglerna (SOU 2025:3) bereds i Regeringskansliet.
- Tilläggsdirektiv till Utredningen om skatteregler som gynnar forskning och utveckling, att utreda hur ett nytt skatteincitament för FoU-verksamhet ska utformas inom svensk skattelagstiftning (dir. 2024:104)
- Ökade medel för verifiering av forskningsresultat med stor potential för kommersialisering och nyttiggörande via Vinnova (prop. 2024/25:60)
- Förberedelser för att ta fram en ny nationell handlingsplan för att öka svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och innovation samt Euratoms forsknings- och utbildningsprogram (prop. 2024/25:60)
- En strategi för internationella cyberfrågor och digitala frågor (UD2024/16802)
- En cybersäkerhetsstrategi (skr. 2024/25:121)
- En strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft (UD2023/01758)
- En digitaliseringsstrategi (Fi2025/01181)

4. Motståndskraft och försörjningsberedskap i osäkra tider

Sveriges motståndskraft behöver stärkas. Ett fungerande civilt försvar är en förutsättning för att det militära försvaret ska kunna fungera. En stark industri bidrar till en robust försörjningsberedskap. Industrins förmåga att kunna upprätthålla avancerade teknologier och tjänster, industriell kapacitet, tillgång till råvaror och personal med rätt kompetens ökar förutsättningarna att snabbt kunna skala upp eller ställa om nödvändig produktionsförmåga vid kriser eller krig. Det är även drivkrafter som är värdefulla i ett läge när Sveriges civila och militära försvar utvecklas.

Även näringslivet är en del av det totalförsvaret. Försvarsberedningen konstaterar att erfarenheter från Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina visar att flödet av varor och tjänster är viktigt för att upprätthålla samhällets motståndskraft och landets ekonomi. Under Covid 19-pandemin blev det tydligt att näringslivet spelade en avgörande roll för hur samhället i stort kunde ta sig an de utmaningar som situationen medförde. Flera medlemsstater införde restriktioner på EU:s inre marknad med hänvisning till behovet att säkra den inhemska tillgången på främst skyddsutrustning, medicinska varor och läkemedel. Detta utgjorde avsteg från den fria rörligheten på den inre marknaden som påverkar leverantörskedjor och varu- och tjänsteförsörjningen negativt. När samhället fick brist på läkemedel och andra nödvändiga produkter ökade importen från tredjeland samtidigt som näringslivet visade förmåga att kunna ställa om sin produktion och bidra med lösningar på akuta samhällsutmaningar.

Industrins motståndskraft och omställningsförmåga har återigen aktualiserats i och med det försämrade omvärldsläget. Det finns ett behov av att stärka förmågan i det civila försvaret och att matcha totalförsvarets behov med företagens kapacitet att ställa om och justera verksamheten efter samhällets behov och rådande omvärldsläge. En viktig del att skapa motståndskraft är att industrin beaktar det säkerhetspolitiska läget i sin kontinuitetsplanering. Företagens åtgärder för att stå emot störningar och säkra sin produktion kommer med nödvändighet att se olika ut, men det offentliga kan bidra med att skapa förutsättningar för ökad motståndskraft inom industrin och möjligheten till en snabb omställning i händelse av kris eller krig.

Bildtext: I händelse av kris eller krig kan produktion behöva ställas om för att möta ett ökat behov av enskilda komponenter eller produkter. RISE samverkar med företag och offentliga aktörer för att öka Sveriges resiliens. Här testas olika material för tillverkning av munskydd i en maskin avsedd för detta som är placerad hos RISE i Mölndal.

Foto: Patrik Stenlund/RISE

Regeringens målsättning

- Öka industrins motståndskraft genom att göra den till en tydligare del av beredskapssystemet.
- Förbättra samordningen och strukturen mellan företag och myndigheter inom ramen för beredskapssystemet.

Regeringens insatser

Den nationella säkerhetsstrategin slår fast att det svenska samhället ska stå starkt rustat och bli mer motståndskraftigt mot alla typer av samhällsstörningar i kris och krig samt att den samhällsviktiga verksamheten ska vara i tillräcklig omfattning skyddad och robust (skr. 2023/24:163).

Som ett led i att nå målet för det civila försvaret behöver nödvändig försörjning av kritiska varor och tjänster för totalförsvarets behov samt utrikeshandel upprätthållas vid fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig. Mot bakgrund av det försämrade omvärldsläget och behovet av att öka industrins motståndskraft har regeringen inlett ett arbete för att utveckla statliga myndigheters ansvar inom dessa områden och tydliggöra den nuvarande beredskapsstrukturen för krisberedskap och civilt försvar. Det är viktigt att myndigheter med uppgifter inom samhällsviktig verksamhet vävs

in i beredskapssystemet. Det är även nödvändigt att utveckla en struktur där Sveriges behov av försörjningsviktiga varor och tjänster kan identifieras som en del i uppbyggnaden av försörjningsberedskapen, där industrin fyller en viktig funktion.

Regeringen kommer därför:

- Tydliggöra strukturen för samhällets krisberedskap och civilt försvar. Regeringen skapar, genom finansiellt tillskott, förutsättningar för att bland annat Tillväxtverket, Boverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) ska kunna bli beredskapsmyndigheter.
- Stärka näringslivets roll i beredskapssystemet och utveckla försörjningsberedskapen genom att verka för att näringslivet involveras i det arbete som nu pågår för att återuppbygga totalförsvaret. Det kan ske bl.a. genom att vidareutveckla den modell för produktionsomställning och informationsspridning till företag som Tillväxtverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har föreslagit.
- Bereda slutbetänkandet från Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap (dir. 2022:72, dir. 2022:139 och dir. 2024:70).

5. Riskdelning och finansiering för en växande industri i omställning

Klimatomställningen och den digitala omställningen kräver såväl ett tekniskifte som ett marknadsskifte. Det handlar om alltifrån stora industrier som byter produktionsprocesser till forskningsintensiva uppstartsbolag (s.k. deeptech-företag) som behöver få ut ny banbrytande teknik på marknaden, och samtidigt klara krav på lönsamhet. Investeringar i tekniskiften som kräver långa horisonter kan potentiellt innebära hög risk. Utmaningarna i att investera i ny teknik och samtidigt hantera osäkerheter kring marknader och lönsamhet kan i vissa fall leda till ett marknadsmisslyckande. Det är effektiv konkurrens som gör företag konkurrenskraftiga och inte subventioner. Stöd till företag är inte en generell eller långsiktigt hållbar lösning. Sådana stöd kan vara motiverade om de hanterar ett tydligt marknadsmisslyckande som inte kan åtgärdas på ett mer effektivt sätt. Det kan framför allt handla om att främja utveckling av innovativ teknik.

Stora företagsetableringar eller företagsexpansioner som sker till följd av denna utveckling kräver också att samhällets omställning går i takt med industrins. Varje företagsetablering sker i en lokal och regional kontext och kan innebära stora åtaganden för enskilda kommuner och regioner att i högt tempo planera för och bygga bostäder, bygga ut olika typer av offentlig samhällsservice, t.ex. skola, hälso- och sjukvård och kollektivtrafik, ny

kommunal infrastruktur och utbildningsinsatser. Kommunens investeringar behöver ofta göras innan kommunerna vet om det kommer flytta in arbetskraft till kommunen som resultat av företagsetableringen eller företagsexpansionen. Företagens aviserade investeringar kan dessutom förändras över tid eller utebli. Kommunens kostnader uppstår därmed i närtid medan intäkterna är osäkra och ligger längre fram i tiden. Samtidigt behöver ett kommunalt budgetunderskott regleras inom tre år enligt kommunallagen. Detta innebär ett risktagande. För små kommuner riskerar detta bli särskilt utmanande.

Sammantaget innebär detta betydande risker för framför allt kommunernas ekonomi, och därmed för de människor som bor och verkar där i dag. Om kommunen inte gör samhällsinvesteringarna riskerar nyttorna av industrins stora investeringar att inte materialiseras för vare sig kommunen eller landet som helhet. Även inom detta område kan det därför finnas element av marknadsmisslyckanden om kommunerna inte har incitament för att attrahera och ta emot viktiga företagsinvesteringar för klimatomställningen och den digitala omställningen.

Regeringens målsättning

- i) Bättre förutsättningar för privata investeringar i kommersialisering av ny teknik och innovativa produktionsprocesser för klimatomställning och digital omställning.
- ii) Goda förutsättningar för kommuner att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner.

Regeringens insatser

Starkare kapitalmarknader och riskdelning

Regeringen konstaterar att det kommer att krävas stora investeringar för att möjliggöra klimatomställningen och den digitala omställningen. Regeringen anser att det fortsatt i huvudsak är privat kapital som behövs. Regeringens utgångspunkt är att marknaden i första hand är bäst lämpad att göra investeringsbeslut och reglerar en optimal resursallokering på bästa sätt på egen hand. Därför är huvudinriktningen att verka för goda villkor för den privata kapitalmarknaden. Statlig inblandning riskerar att leda till dålig resursallokering och snedvriden marknad med orättvisa konkurrensvillkor.

Bildtext: Många kommuner runt om i landet behöver i snabb takt planera, bygga ut och utveckla den kommunala infrastrukturen samt öka tillgången på samhällsservice för att möta industrins nyetableringar och expansioner. Hitachi i Ludvika.
Foto: Jonas Bilberg

Men där det finns ett tydligt marknadsmisslyckande kan det finnas skäl för staten att åtgärda det genom effektiva åtgärder och därmed bidra till ökade investeringar med privat kapital.

För att framgångsrikt delta i den strukturomvandling som klimatomställningen och den digitala omställningen medför, kan såväl etablerade som nya aktörer behöva genomföra omfattande, kapitalintensiva investeringar. Till en betydande del kommer det vara i beprövad teknik och affärsmodeller. Till en icke oväsentlig del kommer det dock att ske med metoder som utvecklingsmässigt ligger i sin linda eller som till och med utgör helt oprövade tekniker. Det betyder att projekten är förknippade med flera typer av tekniska, regulatoriska och marknadsrelaterade risker beroende på utvecklingsfas.

I strävan mot en teknikledande svensk industri är så kallade deep-tech-företag centrala aktörer. Dessa, ofta unga, företag bygger sina affärer på avancerad forskningsintensiv teknik, med långa utvecklingshorisonter och stora kapitalbehov. Detta gör dem till svåra investeringsobjekt även på den del av riskkapitalfondsmarknaden som är riktad mot unga växande företag eftersom det kan behövas större riskvillighet och en längre tid av ägande än vad gängse fondmodell bygger på för att säkerställa en god avkastning. Det finns för deep-tech-företag ett finansieringsgap framför allt i senare

uppskalningsfas, när företagen dessutom blir särskilt intressanta för utländska uppköp. Sverige har en generellt väl fungerande kapitalmarknad, men saknar i tillräcklig omfattning ägare med den kombination av industriell kompetens och investeringskapital av tillräcklig storlek som kan ta deeptech-företag till full kommersialisering. Detta är bekymmersamt ur ett industriellt utvecklings- och samhällsperspektiv och utmanar möjligheterna att behålla teknikledande unga bolag i landet.

Ett sätt att minska investeringsrisken vid kommersialisering är att stärka offentlig efterfrågan på fossilfria produkter och tjänster. För att näringslivet ska ges goda förutsättningar underlättar det om den offentliga efterfrågan är tydlig, enhetlig och långsiktig. Det kan öka förutsägbarheten för leverantörerna, underlätta deras omställning till fossilfria tjänster och produkter och minska deras investeringsrisker.

En rad initiativ från regeringen syftar till att adressera behovet av riskdelning och finansiering:

- Accelerationskontoret har i enlighet med dess direktiv från regeringen börjat analysera olika finansieringsformer och möjligheter till synergier som kan påskynda industrins omställning till fossilfria produktionsprocesser, och kan vid behov föreslå åtgärder som kan bidra till en mer effektiv användning av befintliga medel, en mer gynnsam investeringsmiljö och högre mobilisering av privata investeringar (dir. 2024:57).
- På EU-nivå verkar regeringen för en välfungerande kapitalmarknadsunion.
- I forsknings- och innovationspropositionen aviserade regeringen behovet av en förstärkning av innovationsstödjande åtgärder vid universitet och högskolor. I Vårändringsbudgeten för 2025 har regeringen därför föreslagit kapitaltillskott till holdingbolag vid universitet och högskolor för finansiering av verksamhet som syftar till att främja kommersialisering av forskningsresultat och innovation.
- Regeringen har gett utredningen Fossilfritt Sverige ett breddat uppdrag att bidra till riskminimering och främja ökad efterfrågan på fossilfria och resurseffektiva produkter och tjänster, och vid behov, lämna förslag om hur riskminimering och ökad efterfrågan på fossilfria och resurseffektiva produkter och tjänster kan främjas (KN2024/02499).
- Klimatklivet är regeringens bredaste investeringsstöd för att minska koldioxidutsläpp och underlätta klimatomställningen (förordningen [2015:517] om stöd till lokala klimatinvesteringar).

- Industrikivet stöttar lösningar för att minska utsläppen inom industrin med syftet att finansiera tekniksprång samt ger stöd till insatser som permanenta negativa utsläpp, och till strategiskt viktiga insatser inom industrin som bidrar till klimatomställningen i övriga samhället (förordningen [2017:1319] om statligt stöd till åtgärder som bidrar till industrins klimatomställning).
- Driftstöd för bio-CCS ger stöd för permanenta negativa utsläpp genom avskiljning, infångning och lagring av biogen koldioxid (bio-CCS) i form av omvänd auktionering (förordningen [2024:626] om statligt stöd till avskiljning, transport och geologisk lagring av koldioxid med biogent ursprung).
- Över 90 procent av utsläppen från industrin prissätts inom EU:s utsläppshandelssystem, EU ETS 1. Det nya utsläppshandelssystemet för fossila bränslen, EU ETS 2, kommer i Sverige att träffa i princip all förbränning av fossila bränslen som inte redan ingår i ETS 1. De båda utsläppshandelssystemen är centrala för att ge industrin de enhetliga och långsiktiga prissignaler som de behöver för att kunna göra en affärsmässig övergång till fossilfrihet.

Kommuner och regioner möjliggör industrins tillväxt och omställning

Investeringsklimatet för både svenska och utländska företag i hela Sverige ska vara attraktivt och konkurrenskraftigt. För att säkra legitimitet hos medborgarna för klimatomställningen behöver hänsyn tas till hur medborgare i olika delar av landet påverkas. För detta är det centralt att kommuner och regioner fortsatt har förutsättningar att erbjuda sina befintliga och nya invånare attraktiva samhällen. Regionerna och Gotlands kommun ska enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar bl.a. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin samt besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt utvecklingsarbete.

I regeringens strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län framgår att de kommuner i norra Sverige som har stora företagsetableringar och företagsexpansioner i dag tar betydande risker för att möjliggöra hela Sveriges klimatomställning. Detsamma gäller även för kommuner i andra delar av landet som genom sina insatser bidrar till industrins konkurrenskraft och omställning. I strategin anges att regeringen avser att se över hur staten kan underlätta för kommuner att växa och bidra till regional utveckling. Regeringen stödjer insatser som innebär att befolkningsmässigt mindre kommuner kan stärka

sin kapacitet att hantera sina utmaningar och utföra sitt uppdrag, både på kort och lång sikt. Det finns också ett behov av ökad kunskap i såväl staten som hos regioner och kommuner om hur denna kapacitet utvecklas.

Regeringen har därför tagit följande initiativ:

- Accelerationskontoret har enligt dess direktiv från regeringen mandat att verka för att överenskommelser nås mellan berörda parter i syfte att underlätta den samhällsomvandling och exploatering som industriomställningen till fossilfria processer i många fall innebär (dir. 2024:57).
- Regeringen avser vidare, genom tilläggsdirektiv till Accelerationskontoret, att utreda hur staten kan underlätta för kommuner att växa vid en ny industrietablering eller företagsexpansion, exempelvis hur kreditgarantimodellen kan användas för att stötta samhällsutvecklande insatser för kommuner.
- Tillväxtverket har regeringens uppdrag att under perioden 2025–2027 stödja regioner och kommuner vid varsel och omställning i näringslivet, inklusive större företagsetableringar och företagsexpansioner (L12024/02075).

Bildtext: I Electrumlaboratoriet arbetar näringslivet sida vid sida med akademiska forskare vid framtagning av halvledarkomponenter. Start-up företag kan utveckla sina produkter med hjälp av forskningsinfrastrukturens högteknologiska utrustningar.
Foto: Mikael Sjöberg

- Regeringen stödjer befolkningsmässigt mindre kommuner, som samverkar inom ett geografiskt område, att analysera vad som påverkar den långsiktiga kapaciteten för att stå för den samhällsservice som de ansvarar för och öka kunskapen hos såväl staten som hos kommunerna om hur denna kapacitet utvecklas (prop. 2024/25:1).
- Tillväxtverket, Boverket, Trafikverket och länsstyrelserna har för perioden 2024–2027 regeringens uppdrag att erbjuda regionerna stöd om strategisk planering, genom bl.a. ökad kunskap och utvecklad samverkan, i det regionala utvecklingsarbetet (LI2024/01013). Stödet syftar till att öka regionernas förutsättningar att beakta olika planeringsprocesser, t.ex. fysisk planering och transportplanering, för att ta tillvara synergier i det regionala utvecklingsarbetet.
- För att stödja industrins klimatomställning i norra Sverige avsatte regeringen i budgetpropositionen för 2025 medel för bostadspolitisk utveckling i norra Sverige. Under 2025 föreslår därför regeringen, som ett första steg, att Norrlandsfonden får ett kapitaltillskott på 300 miljoner kronor för att i form av topplån möjliggöra anordnandet av nya bostäder. Vidare avsattes i budgetpropositionen medel för att finansiera subventionerade avgifter avseende garantigivning inom det bostadspolitiska området. (Prop. 2024/25:1)

6. Grundläggande ramvillkor som skapar förutsättningar för industrin

Regeringen ska säkerställa att det finns gynnsamma ramvillkor som möjliggör industrins etablering och verksamhet. Utan goda ramvillkor finns det ingen möjlighet för svensk industri att bedriva en konkurrenskraftig verksamhet.

Regeringen har identifierat fyra ramvillkor som är särskilt viktiga för industrins omställning och konkurrenskraft:

- 1 En trygg och fossilfri elförsörjning som möjliggör industrins omställning i hela landet.
- 2 En offensiv agenda för regelförenklingar och snabbare tillståndsprocesser.
- 3 En ambitiös plan för infrastruktur som stödjer en växande industri.
- 4 Kompetensförsörjning som möter industrins behov.

6.1 Fossilfri elförsörjning som möjliggör industrins omställning

Tillgången till fossilfri el till konkurrenskraftiga priser är en viktig faktor för industrins konkurrenskraft. Industrin står inför en omfattande elektrifiering som är helt avgörande för att Sverige ska kunna vara konkurrenskraftigt, attrahera nya industrietableringar, nå klimatmålen och realisera klimatomställningen.

Tillgången till fossilfri vätgas är avgörande för en stor del av den industriella omställningen, främst för järn- och stålindustrin. Då produktionen av vätgas är mycket elintensiv är detta ett av de främsta skälen till det ökade elbehovet inom industrin.

Om industrin ska kunna ställa om behöver utbyggnaden av elproduktion och elnät ske snabbare och gå i takt med behoven. Det är också viktigt att utbyggnaden av elsystemet sker på ett sådant sätt att systemet kan tillhandahålla den effekt som krävs för att ansluta nya elförbrukare och elproducenter. Dimensioneringen av elsystemet och industrins behov går därför hand-i-hand och är ofta ömsesidigt beroende av varandra.

Industrins elbehov beräknas öka med 88 TWh fram till 2035⁶. Nya industrier förväntas stå för nästan hälften av industrins elbehov 2035⁷. För att kunna möta det ökade behovet behöver utbyggnaden av ny fossilfri elproduktion påskyndas. En snabb utbyggnad av elnätet är i sin tur viktigt för att minska anslutningsköer, undvika att fler begränsningar uppstår och för att snabbare kunna expandera och elektrifiera industrin.

⁶ SKGS 2024: Rapport – Industrins elbehov till 2035

⁷ SKGS 2024: Rapport – Industrins elbehov till 2035

Bildtext: Svenska kraftnät arbetar aktivt med att förkorta sina ledtider, bland annat genom att parallellställa delar av processerna och genom en tätare dialog med berörda aktörer. Genom ändrade arbetsmetoder har ledtiderna minskat med 40 procent och halverats för enskilda projekt.
Foto: Tomas Arlemo

Tillgången till fossilfri el och förutsättningarna för anslutning till elnätet behöver förbättras, både om det gäller en anslutning till en ny plats eller en effekthöjning på en befintlig plats. Handläggningen av ansökningar måste bli mer transparent i hela landet.

För att kunna möta industrins ökade efterfrågan på el behöver alla fossilfria energislag bidra. En utökad elproduktion från kärnkraft kommer vara avgörande för att säkra tillräcklig elproduktion och bidra till industrins omställning. Förutsättningarna för marknadens aktörer att investera i ny kärnkraft behöver därför förbättras så att fler reaktorer byggs.

Att bygga ny kärnkraft tar tid och även om den på sikt sannolikt kommer att vara den enskilt viktigaste energikällan för industrins och samhällets elektrifiering, så står industrin inför stora energibehov även på kort sikt. För detta behöver andra energislag som vind- och vattenkraft utvecklas.

Regeringens målsättning

Ökad produktion av fossilfri el, på både kort och lång sikt, för att kunna möta industrins ökade elbehov.

- Planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar för att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och den gröna industriella omställningen.

- Elsystemet ska ha förmågan att tillförlitligt kunna leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Tilldelning av anslutningskapacitet ska ske genom en transparent process baserad på väl underbyggda behov i hela landet.

- En snabb och ändamålsenlig utbyggnad av elnätet ska underlättas med kortare och mer förutsägbara tillståndprocesser.

Regeringens insatser

Regeringen vidtar omfattande åtgärder för att möjliggöra industrins elektrifiering genom:

- Ett planeringsmål och ett leveransmål för att stärka förutsättningarna att snabba på elektrifieringen och bättre kunna leverera el var och när den behövs i hela landet (prop. 2023/24:105).
- En utredning som ska titta på hur systemansvaret kan tydliggöras och hur leveranssäkerheten och robustheten kan öka för att skapa långsiktiga planeringsförutsättningar (dir. 2024:12).
- En ny proposition om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft, i syfte att öka produktionen (prop. 2024/25:150).
- Ett vindkraftspaket som ska förbättra förutsättningarna att bygga ut både landbaserad och kustnära vindkraft och öka incitamenten för kommuner och lokalbor att acceptera vindkraft i sitt närområde (prop. 2024/25:1).
- En strategisk inriktning, inklusive vägledande principer, för statliga insatser på vätgasområdet i den energipolitiska inriktningspropositionen (prop. 2023/24:105).
- Uppdrag till Statens energimyndighet att samordna arbetet med vätgas i Sverige (KN2023/02715)
- Uppdrag till Svenska kraftnät att föreslå hur el- och vätgasinfrastruktur kan samplaneras i norra Sverige (KN2024/01431).

- Korta och förenklade tillståndprocesser vad gäller byggnation av nya elnät beslutas (prop. 2023/24:88).
- Uppdrag till Svenska kraftnät (KN2023/03425) och Energimarknadsinspektionen (KN2023/03426) för att säkerställa en enklare, snabbare och mer transparent process för tilldelning av effekt och en ökad överföringskapacitet i nätet.

6.2 Regelförenklningar och snabbare tillståndprocesser

Ska Sveriges kunna attrahera nya investeringar och säkerställa en ökad konkurrenskraft behöver det bli enklare att bedriva industriell verksamhet. Investerare och företag måste vilja investera och expandera i Sverige utan att riskera komplicerade och dyra processer. Vidare ställer det förändrade geopolitiska läget högre krav på en effektivare hantering som också tillgodoser Sveriges behov av ökad produktionskapacitet i syfte att säkerställa vår och våra allierades säkerhet.

Frågan om krångliga regler, omfattande rapporteringskrav, långa handläggningstider och oförutsägbara processer är inte ny utan har uppmärksamats under lång tid. Många små och medelstora företag upplever lagar och myndighetsregler som ett tillväxthinder p.g.a. de administrativa kostnader som regelbördan medför. Det tar fokus från industrins kärnverksamhet och minskar deras konkurrenskraft.

Sveriges långa handläggningstider vad gäller tillstånd har även varit föremål för flera utredningar genom åren, men handläggningstiderna har trots det inte uppvisat någon påtaglig minskning. Det tar exempelvis längre tid att beviljas miljötillstånd och regelefterlevnaden uppfattas som mer tidsödande i Sverige än i vissa andra jämförbara länder. Det är en tydlig indikation på att Sveriges system är för långsamt och för krångligt.

Bristen på ett enhetligt system som är uppbyggt på samma sätt som EU-rätten kan vara en av orsakerna till de komplexa och oförutsebara processerna. Det finns i vissa fall ett behov av ett helhetsperspektiv i myndighetsbedömningarna i tillståndprocesserna. Flera aktörer inom industrin upplever också att processen kan skilja sig åt beroende på var i landet en ansökan lämnas in.

För att kunna skapa en verklig förändring för att förbättra företagsklimatet har regeringen sedan den tillträdde bedrivit en offensiv förenklingsagenda som genomsyrar hela regeringens arbete, såväl nationella som i EU-arbetet.

Regeringens målsättning

- i) Industrins regelbörda och administrativa kostnader ska minska. Det ska vara lätt att göra rätt för företagen med tydliga regler, tydlig information och god vägledning.
- ii) Miljötillståndprocesser ska vara enkla, effektiva och förutsägbara för att Sverige och svensk industri ska kunna attrahera investeringar och samtidigt hantera klimatomställningens utmaningar på ett effektivt sätt. Det ska inte vara svårare och mer tidskrävande att ansöka om miljötillstånd i Sverige än i andra EU-medlemsländer.

Regeringens insatser

Regeringen verkar för att korta tillståndprocesserna och minska industrins regelbörda genom:

- Accelerationskontoret som regeringen har tillsatt för att underlätta industrins omställning och större företagsinvesteringar i Sverige, ska exempelvis ta fram förslag till lösningar på hinder och målkonflikter vid industrins omställning och proaktivt initiera åtgärder innan problem uppkommer (dir. 2024:57).
- Ett Förenklingsråd som ska lämna förslag på förenklingar av svensk lagstiftning och på åtgärder som gör det lättare för företag att följa svensk rätt (förordningen [2009:145] med instruktion för Tillväxtverket).
- Ett Implementeringsråd som ska säkerställa att genomförande av EU-lagstiftning inte orsakar att svenska företag får en större regelbörda än andra EU-medlemsländer (dir. 2024:51).
- Ett starkt fokus på förenklingsarbetet inom EU för att minska regelbördan för svenska företag.
- Uppdrag i regleringsbrev till ett 30-tal myndigheter att arbeta för förenkling av regelverk och processer för att minska företagens regelbörda och administrativa kostnader.
- Uppdrag till länsstyrelserna att genomföra kompetenshöjande insatser i syfte att stärka myndigheternas service och bemötande och förenkla företagens myndighetskontakter (Fi2020/00591).
- Uppdrag till länsstyrelserna att vidta åtgärder som gör deras tillståndsprövning enligt miljöbalken mer effektiv och förutsebar, och som kortar handläggningstiderna (Fi2020/00591).
- Att uppdatera miljöbalken för att bli mer ändamålsenlig och harmoniserad med EU-lagstiftningen i syfte att korta och förenkla miljötillståndprocesser (SOU 2024:98).

- Att verka för en enklare, mer jämn och effektiv tillståndsprocess i hela landet. Det skulle exempelvis kunna uppnås genom att miljötillstånd söks via en samlad instans. Miljötillståndsutredningen har i sitt betänkande (SOU 2024:98) bl.a. föreslagit en ny miljöprövningsmyndighet. Regeringen bereder utredningens förslag vidare.
- Att se över möjligheten att ge ett besked om det allmännas grundläggande syn på lämpligheten av en viss verksamhet på en viss plats i ett tidigare skede än i dag, i syfte att öka incitamenten att investera i bl.a. industri- och energiproduktion (dir.2025:2).
- Att skapa en effektivare tillståndsprocess för ny kärnkraft genom att effektivisera tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen och miljöbalken (dir. 2023:155).
- Förkortade handläggningstider gällande viss miljöprövning såsom för nettonollindustrier och strategiska råmaterialprojekt, genom att införa bindande tidsfrister. För att korta tidsåtgången för prövning i plan- och byggprocessen bör det ses över om tidsfrister kan införas i handläggning av överklagande och på så sätt korta överklagandeprocessen. (Dir. 2025:2)

6.3 En ambitiös plan för infrastruktur som stödjer en växande industri

En välfungerande transportinfrastruktur stärker Sveriges samlade produktivitet och konkurrenskraft och är en förutsättning för många industriers möjligheter att etablera ny och expandera befintlig verksamhet.

Vårt stora avlånga land i norra Europas har stora geografiska avstånd såväl inom landet som till och från import- och exportmarknader. Detta medför att den svenska industrin har en nackdel när det gäller transportkostnader jämfört med konkurrenter i andra länder.

Transportinfrastrukturen behöver bli mer tillförlitlig. Tillförlitligheten och tillgängligheten är bland annat viktig för industrins expansion. Eftersom behoven i transportinfrastrukturen under lång tid har underskattats och underhållet har släpat efter, samtidigt som kostnadskontrollen har varit bristfällig krävs det omfattande resurser till väg- och järnvägsnätet. Förändringar i samhället, växande befolkning, utveckling av näringslivet samt behovet av att öka industrins konkurrenskraft är några skäl till att det inte räcker med att enbart ta hand om den befintliga infrastrukturen utan att det även finns behov av att investera i större nya projekt.

Transportsektorn har även betydelse för industrins möjlighet att minska sitt totala klimatavtryck eftersom transporter utgör en väsentlig del av industrins värdekedja. Genom att öka elektrifieringen i alla trafikslag samt öka transporteffektiviteten kan användningen av fossila drivmedel minska och omställningen av industrins transporter påskyndas.

Tillgången till digital infrastruktur och konnektivitet är också av stor betydelse för industrin. En säker och tillförlitlig konnektivitetsinfrastruktur, främst fiber och mobilnät, är viktig för forskning, innovation och konkurrenskraft. För att tillgodose en ökad efterfrågan från bl.a. industrin krävs fortsatta investeringar i konnektivitetsinfrastrukturen. Tidig uppgradering av svensk digital infrastruktur vid tekniska generationsskiften är också viktigt för innovation och utveckling. Ett av de tekniskskiften som nu pågår är uppgradering av mobil infrastruktur till 5G med potential för nya industriella tillämpningar. Det är inte bara den digitalt avancerade delen av ekonomin som har fördelar av digitalisering. Även inom de sektorer som har lägre digital intensitet finns möjlighet att med digitala lösningar skapa stora vinster för effektivitet, konkurrenskraft och klimatomställning.

Regeringens målsättning

- i) Ett väl fungerande, långsiktigt hållbart och tillförlitligt transportsystem som bidrar till att stärka näringslivets förutsättningar i hela landet.
- Transportsektorn utvecklas i syfte att bidra till klimatomställningen, huvudsakligen genom elektrifiering, men även genom ökad användning av fossilfria drivmedel och ökad transporteffektivitet.
 - Ett snabbare och mer kostnadseffektivt genomförande av infrastrukturprojekt.
- ii) I Sverige och mot omvärlden ska det alltid finnas tillförlitlig konnektivitet så att det är möjligt att bo, leva och verka i hela landet. Den digitala infrastrukturen ska vara motståndskraftig, säker och främja konkurrenskraft, innovation och hållbarhet

Regeringens insatser

Transporter

Regeringen strävar efter ett väl fungerande, långsiktigt hållbart och tillförlitligt transportsystem, något som inte minst gynnar industrins konkurrenskraft. Regeringen verkar för detta genom:

- Beslut om en ny proposition med historiskt stora satsningar på transportinfrastrukturen i hela Sverige (prop. 2024/25:28)
- Ökade ekonomiska ramar, både vad gäller underhåll av befintlig infrastruktur och investeringar i ny infrastruktur, för den kommande planperioden 2026-2037.
- Att pröva alternativa finansieringsformer för vissa typer av infrastrukturprojekt.
- Att förutsättningar för resor till arbete och utbildning, samt näringslivets transporter ska prioriteras vid nyinvesteringar i vägar och järnvägar.
- En höjning av gränsen för vilka objekt som ska räknas som namngivna investeringar i nationell plan och namngivna åtgärder i länsplanerna, vilket betyder att beloppsgränsen för trimningsåtgärder ökar. Höjningen ger Trafikverket och regionerna ökad flexibilitet för att löpande, snabbt och effektivt kunna planera och genomföra trimningsåtgärder när och där de behövs.
- Fortsatt strategiskt arbete med att utveckla förutsättningarna för godstransporterna i syfte att öka näringslivets konkurrenskraft genom att öka effektiviteten i godstransportsystemet.
- Införandet av ett investeringsstöd i syfte att underlätta för en överflyttning av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart
- Förlängt stöd för miljökompensation för godstransporter på järnväg⁸
- En förlängd satsning till 2030 på utbyggnad av ladd- och tankinfrastruktur för tunga fordon (prop.2024/25:1).
- Uppdrag till Statens energimyndighet att analysera och föreslå hur stöd för att främja sjöfartens och luftfartens omställning till fossilfrihet kan utformas (KN2025/00082).

Digital infrastruktur

Sverige har god tillgång till konnektivitetsinfrastruktur, både fiber och mobilt, nät men det behövs fortsatt investeringar för att möta industrins behov. I totalförsvarspropositionen har regeringen också konstaterat att det behöver vidtas åtgärder för att stärka robusthet och resiliens i nät och tjänster i syfte att stärka motståndskraften (prop. 2024/25:34). Regeringen har därför:

- Uppdragit åt Post- och telestyrelsen att utreda förutsättningarna för införande av ett statligt stöd för utbyggnad, förvaltning och drift av infrastruktur för mobila tjänster i områden där befintliga mobilnät inte

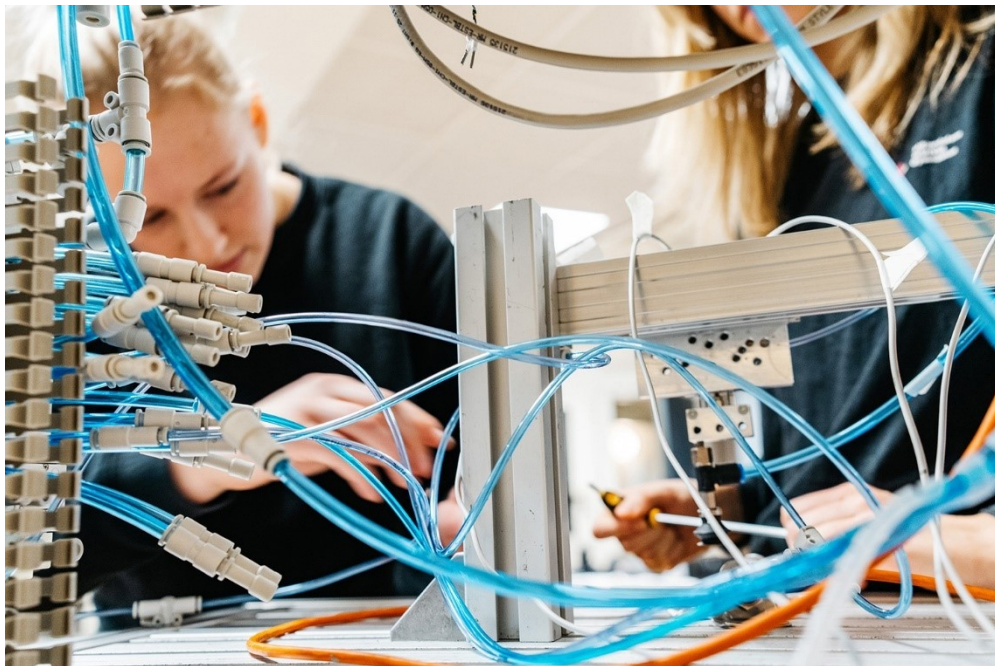
⁸ Förutsätter godkännande från Europeiska kommissionen

erbjuder nödvändig täckning eller kapacitet och kommersiella förutsättningar för sådan utbyggnad saknas (Fi2025/00323)

- I budgetpropositionen för 2025 inom ramen för det civila försvaret föreslagit en planeringsram på totalt ca 6,75 miljarder t.o.m. 2030 för elektroniska kommunikationer och post (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6 avsnitt 5.5).

6.4 Kompetensförsörjning som möter industrins behov

Bristen på arbetskraft med rätt kompetens är ett av de största tillväxthindren för företag. En god tillgång på rätt kompetens är en förutsättning för att svensk industri ska fortsätta expandera och leda klimatomställningen och den digitala omställningen och för att Sverige ska kunna attrahera fler investeringar. För detta har utbildningssystemets kvalitet, inriktning och dimensionering samt möjligheten till ett kontinuerligt lärande under hela livet stor betydelse, liksom nära samverkan mellan utbildningssystem och näringsliv. Även förbättrade förutsättningar för att attrahera internationell kompetens spelar en viktig roll.

Bildtext: Mälardalens tekniska gymnasium i Södertälje erbjuder en teknikutbildning som ger dubbel kompetens från teknikprogrammet och industritekniska programmet. Gymnasiet ägs av Scania och AstraZeneca, och ligger i anslutning till Scantias huvudkontor.

Foto: Maja Brand/Mälardalens Tekniska Gymnasium

Samhället och arbetsmarknaden präglas i en allt högre grad av omställningen till ett fossilfritt samhälle och av den accelererande teknikutvecklingen. Efterfrågan på arbetskraft med kompetens inom bl.a. digitalisering, automatisering och elektrifiering ökar och yrkesroller och kompetensbehov förändras. Industrin säger sig behöva ny- och ersättningsrekrytera 300 000 individer och nästan 6 av 10 företag säger sig behöva öka antalet anställda de kommande tre åren⁹. Att svensk industri ser ett nyanställningsbehov är i grund och botten ett styrketecken, men det ställer också högre krav på att det finns rätt kompetens på rätt plats.

Många företag står nu inför stora utmaningar som kräver både att kompetensen hos befintliga medarbetare stärks och att företagen kan få in ny kompetens i sina verksamheter. Kompetensförsörjning är också ofta en än större utmaning för de små och medelstora företagen, exempelvis underleverantörer. Berörda arbetsgivare behöver i många fall yrkesutbildad arbetskraft och både grund- och vidareutbildningar är därför viktiga för att Sverige ska kunna ta en ledande roll i klimatomställningen och den digitala omställningen. Även privata satsningar, till exempel gemensamma branschinitiativ, är viktiga komplement till offentligfinansierade utbildningar. Regionerna och Gotlands kommun ska fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och har därmed en viktig uppgift att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning i hela landet.

Sverige behöver fler personer med kunskaper inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik på alla utbildningsnivåer, i de yrken där bristen är eller beräknas bli som störst. Attraktiva utbildningar som är relevanta för industrin inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen är viktigt för att fler snabbt ska kunna komma i arbete samt att kunna vidareutbilda sig om det finns behov för det. Även vad gäller den högre utbildningen är det viktigt att det finns ett relevant, kvalificerat och effektivt utbildningsutbud som tillgodoser samhällets och arbetsmarknadens behov av kompetens.

⁹ Industriarbetsgivarna, Industrins kompetensbehov 2024–2027 <https://industriarbetsgivarna.se/wp-content/uploads/2024/02/Industrins-kompetensbehov-2024-2027.pdf>

Regeringens målsättning

Industrin ska ha goda möjligheter att tillgodose sina kompetensbehov på olika utbildningsnivåer.

Utbildningsutbudet inom gymnasieskolan och komvux samt vid universitet och högskolor ska svara mot arbetsmarknadens behov och elevernas och studenternas efterfrågan.

Stärka Sveriges position för att attrahera och behålla internationell spetskompetens som efterfrågas av arbetsmarknaden.

Regeringens insatser

Regeringen verkar för att stärka industrins förutsättningar att bättre kunna tillgodose sina kompetensbehov genom:

- En strategi för att attrahera fler att utbilda sig inom de sk. STEM-utbildningarna (Science, Technology, Engineering and Mathematics), inte minst fler kvinnor (U2025/00563).
- Tillsättandet av en STEM-delegation för att stärka förutsättningarna för att fler personer ska utbildas inom dessa områden (dir. 2025:11). Delegationen ska bl.a. verka för stärkt samordning och samverkan mellan berörda myndigheter, regioner och kommuner inklusive lärosäten och skolhuvudmän, och näringslivet.
- Medel till utbildningsplatser både inom yrkeshögskolan och den yrkesinriktade utbildningen inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) som dimensioneras utifrån arbetsmarknadens behov efter dialog med berörda aktörer.
- En pilotverksamhet med Nationell yrkesutbildning, som ska stärka kompetensförsörjningen och bättre möta arbetsmarknadens kompetensbehov (förordning [2024:107] om stöd för en nationell yrkesutbildning).
- Att höja bidraget för handledning vid lärlingsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) i syfte att förbättra förutsättningarna för fler arbetsplatser att ta emot lärlingar.
- Att stimulera möjligheten till vidareutbildning för yrkesverksamma inom vissa områden där det finns brist på kompetens. Det sker dels genom ett nytt omställningsstudiestöd och dels en satsning på korta kurser, t.ex. med inriktning AI, batteri, teknik och klimatomställning.

- Uppdrag till Migrationsverket att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft i syfte att förbättra Sveriges möjligheter att attrahera och behålla internationell kompetens. Åtgärderna ska bl.a. bidra till snabba och smidiga tillståndprocesser för arbetstillstånd för att underlätta för svenska företag att anställa utländsk arbetskraft med efterfrågad specialistkompetens (Ju2025/01058).
- Uppdrag till ett tiotal myndigheter att i samverkan identifiera och adressera problem kopplade till att attrahera, etablera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft i Sverige samt att stärka samordningen av statliga myndigheters processer och arbete på detta område (KN2024/00521).
- Tillsättande av Utredningen om skatteregler som gynnar forskning och utveckling, enligt dir. 2023:81, vars delbetänkande Skatteincitament för forskning och utveckling – en översyn av FoU-avdraget och expertskattereglerna (SOU 2025:3) bereds i Regeringskansliet.
- Initiativ till och fortsatt beredning av departementsskrivelsen Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter (Ds 2024:31).
- Utvidgning och kvalitetshöjning av ingenjörsutbildningar inklusive vidareutbildning för ingenjörer.
- Uppdrag att utreda en särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma (U2024/01160).
- Regeringen avser att utreda hur lärosätenas utbildningsutbud mer effektivt kan styras mot ett utbildningsutbud av hög kvalitet som är relevant för samhällets och arbetsmarknadens behov av framtida kompetens.